

Review article

Ana Babalık Davranışlarını Belirleyen Özelliklerden Biri: Evlilik Doyumu

One of the Characteristics that Determine Parenting Behaviors: Marital Satisfaction

Betül Gökçen Doğan Laçın *

Department of Special Education, Faculty of Education, Ankara University, Ankara, Turkey

Özet

Bir yetişkinin duygu, düşünce ve davranışlarının temelini küçük yaşta anne ve babasından gördüğü davranışlar oluşturmaktadır. Bu bakımından ana babalık davranışlarını belirleyen etkenleri incelemek önemlidir. Böylelikle, ana babaların davranışlarına etki eden etmenlere müdahale ederek, onların çocuklarına sevgi dolu, sıcak davranmaları sağlanabilir. Bu bağlamda, bu derleme çalışmada ana babalık davranışları hakkında bilgi verilmiş ve ana babalık davranışlarını etkilediği düşünülen evlilik doyumu kavramı üzerinde durulmuştur. Ardından, ana babalık davranışları ile evlilik doyumunun birlikte incelendiği ampirik çalışmalara yer verilmiştir. Sonuç olarak, Türkiye’de ana babalık davranışlarını etkileyen etmenleri inceleyen araştırmaların yeterli olmadığı farkedilip bu konuda yapılacak ampirik çalışmaların önemi belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ana babalık, Ana babalık davranışları, Evlilik doyumu.

Abstract

The basis of an adult’s emotions, thoughts and behaviors are the behaviors he sees from his parents at a young age. In this respect, it is important to examine the factors that determine parental behavior. In this way, it can be ensured that parents behave affectionately and warmly by intervening in the factors that affect their behavior. In this context, in this review study, information was given about parental behavior and the concept of marital satisfaction, which is thought to affect parental behavior, was emphasized. Then, empirical studies examining parental behavior and marital satisfaction together are included. As a result, affect parental attitudes in Turkey are not enough factors are noticing the importance of the empirical research examining the work to be done in this regard.

Keywords: Parenting, Parenting Behaviors, Marital Satisfaction.

Received: 14 December 2019 * **Accepted:** 23 December 2019 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/baflas.2019.265.3>

* **Corresponding author:**

Betül Gökçen Doğan Laçın, Department of Special Education, Faculty of Education, Ankara University, Ankara, Turkey.
Email: betulgocnen.dogan@gmail.com

GİRİŞ

Ana babaların çocuk yetiştirmeye ve aile yaşamına yönelik tutumları, bir çocuğun kişilik gelişiminde önemli bir etkidir (Schaefer ve Bell, 1958). Kişilik kuramları, bir kişinin nesnelere göre belirli bir şekilde yönelim ve hareket etme eğilimine işaret eden bir dizi kavramın tanımlanması yoluyla ana babalık davranışlarının kavramsallaştırılmasını sağlamaktadır. Bu kavramlar duygusal, bilişsel ve motivasyonel unsurları içermekte ve bireyde baskın olan kişilik özelliklerini ifade etmektedir (Schaefer ve Bell, 1958). Bu özelliklerin, bir ana babanın çocuğuyla geliştirdiği ilişki türüyle ilişkili olduğunu varsayarsak, bu özelliklerin belirlenmesi, ana babanın çocuğuyla davranışını ve çocuğun gelecekteki sergileyeceği kişilik özelliklerini tahmin edilmesine olanak sağlamaktadır (Schaefer ve Bell, 1958) .

Ana babalar, çocuklarının gelişiminde oldukça etkili bir rol oynamaktadırlar. Yapılan çalışmalar, ana baba tutum ve uygulamalarının çocuğun gelişimsel davranışları üzerindeki etkisinin derin olduğunu ortaya koymuştur (Walsh, 1968). Baumrind (1967), farklı ana babalık tarzlarına sahip ana babalar tarafından yetiştirilen okulöncesi dönem çocukların sosyal yeterlilik derecelerinde farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Ana babaların, çocuklarının hem beslenmeye hem de sınır belirlemeye yönelik ihtiyaçlarını çözüme tarzının, çocukların sosyal yeterlilik derecesi ve davranışsal uyumu üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu öne süren bir ana babalık tarzı kuramını önermiştir (Baumrind, 1971). Bu yaklaşım, farklı ana babalık unsurlarının (sıcaklık, talepkarlık ve denetim gibi) olduğu ve herhangi bir unsurun etkisinin diğerlerinin düzenine bağlı olduğunu varsayımına dayanmaktadır (Darling ve Steinberg, 1993).

Ana Babalık Tarzları

Ana babalık tarzları, çok çeşitli durumlarda çocuğa karşı ifade edilen kapsayıcı bir ana babalık modeli oluşturan duygusal bir iklim sağlamaktadır (Darling ve Steinberg, 1993). Ana babalık tarzları, ana babalığın iki önemli boyutunu içerir: ana baba sıcaklığı / duyarlılığı ve ana baba kontrolü / talepkarlığı (Maccoby ve Martin, 1983). Ana baba sıcaklığı / duyarlılığı, ana babaların çocuklarının ihtiyaç ve taleplerinin farkında olarak, onları desteklemeye ve bireyselliğe, öz düzenlemeye ve kendi kendini kanıtlamaya teşvik etme derecesini ifade etmektedir (Baumrind, 1991). Ana baba kontrolü / talepkarlık, ana babaların çocuklarına yönelik denetimi, disiplini ve itaatsizliği ele alma için koyduğu standartları ifade etmektedir (Baumrind, 1991). Bu iki boyut, dört ana babalık tarzını oluşturmaktadır: yetkin, otoriter, izin verici ve ilgisiz (Şekil 1).

Ana Babalık Boyutları	Yüksek Talep/Kontrol	Düşük Kontrol/Talep
Yüksek Sıcaklık/Duyarlık	Yetkin	İzin verici
Düşük Sıcaklık/Talep	Otoriter	İhmalkar

Şekil 1. Dört Ana Babalık Tarzı

Kaynak. Shaffer, Kipp, Willoughby ve Wood, 2010, 601.

Yapılan kuramsal ve deneysel araştırmalar sonucunda, çocukların sosyal ve duygusal sonuçlarıyla ilişkilendirilen dört farklı ana babalık tarzı olduğunu belirlenmiştir (McWayne, Owsianik, Green ve Fantuzzo, 2008). Baumrind'ın 1960'larda yaratılan ana babalık tipolojisi, dört ana babalık tarzı için temel literatürü sağlamıştır. Bu ana babalık tarzları, Maccoby ve Martin (1983) gibi diğer araştırmacılar tarafından geniş çapta incelenip genişletilmiştir. Böylelikle, dört ana babalık tarzı ortaya çıkmıştır. Bu tarzlar hakkında bilgi aşağıda sunulmuştur.

Yetkin Ana Babalık Tarzı: Yetkin ana babalar, hem sıcaklık / duyarlılık hem de kontrol / talep etme ana boyutları yüksektir. Bu kişiler, çocuklarının davranışları için açık standartlar uygularlar, ancak müdahaleci veya kısıtlayıcı değildirler (Baumrind, Larzelere ve Owens, 2010). Yetkin ana babalar, cezalandırıcı olmak yerine destekleyicidir ve çocuklarının ihtiyaçlarına karşı açık ve duyarlıdır (Baumrind, 1991). Sorumluluğa, öz düzenlemeye ve işbirliğine değer verirler (Baumrind, 1991).

Otoriter Ana Babalık Tarzı: Otoriter ana babalar yüksek düzeyde kontrol / talepkarlık ve düşük düzeyde sıcaklık / duyarlılık gösterme eğilimindedirler. Otoriter ana babalar çocuklarına iddialı ve açık standartlar uygularlar, ancak sıcaklık ve duyarlılıkları düşük düzeydedir. Bu kişiler çocuklarıyla iki yönlü iletişim olmadan gücü savunurlar (Paulussen-Hoogeboom, Stams, Hermanns, Peetsma ve van den Wittenboer, 2008). Otoriter ana babalar otoriteye itaata ve saygıya değer verirler. Çocuklarının davranışlarını yakından izlerler (Baumrind, 1991).

İzin Verici Ana Babalık Tarzı: İzin verici ana babalık tarzında, sıcaklık / duyarlılık boyutları yüksek ve kontrol / talep etme boyutları düşük düzeydedir. Bu kişiler, yönlendirici değildir ve hoşgörülüdürler. İzin verici aileye sahip çocuklar büyük bir bağımsızlığa sahiptir ve bildiklerinden farklı olanla yüzleşmekten kaçınırlar (Darling, 1999). İzin verici ana babalar, çocukların dürtülerine karşı hoşgörülüdürler, çocuklarına karşı çok az ceza veya kısıtlama kullanırlar (Maccoby & Martin, 1983).

İlgisiz (İhmalcı) Ana Babalık Tarzı: İlgili olmayan ana babalar hem sıcaklık / duyarlılık hem de kontrol / talep etme konusunda düşük düzeyde davranış sergilerler. Bu kişiler, duygusal olarak çocuklarından uzaktırlar ve çocuklarına karşı kayıtsız, reddedici davranışlar sergilerler (Darling, 1999).

Ana babalık tarzları akademik başarı, sosyal beceriler ve davranış problemlerini içselleştirme ve dışsallaştırma gibi çocuğun gelişimi ve sosyalleşmesinin çeşitli yönlerinin önemli bir belirleyicisi olarak

kabul edilmektedir (Gadeyne, Ghesquiere ve Onghena, 2004; Paulussen-Hoogeboom ve diğerleri, 2008; Williams ve diğerleri, 2009). Dört ana babalık tarzından, yetkin ana babalık tarzlarının çocuk gelişimine en yararlı olanı olduğuna dair önemli destekler vardır. Yetkin ana babaları olan çocukların yüksek düzeyde akademik başarısına (Areepattamannil, 2010), yüksek düzeyde benlik saygısına (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991) ve düşük düzeyde içselleştirme ve dışsallaştırma davranış problemlerine (Steinberg, Lamborn, Darling, Mounts ve Dornbusch, 1994) sahip olduğu belirlenmiştir.

Çocukların davranışı, duyuşu ve düşünüşü üzerinde etkili olan ana babalık davranışlarını etkileyen birçok özellik olduğu düşünülmektedir. Bu özellikler çocuktan kaynaklananlar olabileceği gibi ana babadan ya da içinde bulunan durumdan da kaynaklanabilir (Abidin, 1992). Nitekim, ana babalık davranışlarını açıklamaya yönelik geliştirilen modellerde; ana babaların evliliklerinden aldığı doyumun, onların çocuklarına olan davranışını etkilediğini göstermektedir (Abidin, 1992; Belsky, 1984). Bundan sonraki bölümde evlilik doyumunu hakkında bilgi sunulup sonrasında ana babalık ve evlilik doyumunu kavramlarının birlikte incelendiği araştırmalara yer verilmiştir.

Evlilik Doyumu

Evlilik doyumunu ile ilgili araştırmalar 1990'lı yıllarda artış göstermeye başlamıştır (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000). Araştırmacıların bu ilgisi, yapılan ilk evliliklerin büyük bir çoğunluğunun boşanma ile sonuçlanıyor olmasından kaynaklanmaktadır (Bradbury ve diğerleri, 2000). Boşanmayla sonuçlanan çoğu evlilik, evliliğin ilk beş yılında bitme eğilimi göstermektedir (Amato, 2010). Boşanma ile sonuçlanan evliliklerin çift ve çocuklar üzerinde yüksek düzeyde ekonomik, sosyal ve duygusal zararı olduğu görülmektedir (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000; Holden ve Smock, 1991; Kiecolt-Glaser ve diğerleri, 2005). Bu nedenle evlilik doyumunu kavramına yönelik ilgi artmıştır. Evlilik doyumunu ile ilgili araştırmaların artışının bir nedeni de evlilik doyumunun toplum üzerindeki olumlu etkisi iken diğer nedeni çiftler üzerindeki olumlu etkisidir. Örneğin, mutlu ve istikrarlı evliliklere sahip çiftlerin suç işleme olasılıklarının çok düşük düzeyde (Laub, Nagin ve Sampson, 1998) ve mutluluk düzeylerinin çok yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur (Stack ve Eshleman, 1998).

Evlilik doyumunu, her iki eşin de evlilikten görece mutlu olduğu bir evliliği tanımlamakta ve çoğu kültürde iyi bir evliliğin ölçütü olarak görülmektedir (Amato, 2014). Evlilik doyumunu, eşlerin karşılıklı birbirlerinin ihtiyaçlarını ve arzularını karşıladığını algılama düzeyi olarak tanımlanmaktadır (Peleg, 2008). Evlilik doyumunu, önceden tanımlanmış bir dizi kriterden ziyade kişinin eşi ve evlilik konusundaki algısına dayanan öznel bir derecelendirmedir. Çiftlerden her birinin öznel deneyimi, evlilik doyumunun temelini oluşturmaktadır (Spanier ve Lewis, 1980). Bu öznel deneyim bireyin yaşı, cinsiyeti, gelir ve eğitim düzeyi gibi nesnel ölçütlerden çok, evlilik ilişkisi içerisinde karar verme gücü gibi kişisel etmenlerle ilişkilidir (Glazer-Malbin, 1975; Huston ve Ashmore, 1986). Bu nedenle evlilik doyumunu, kişinin evliliğine yönelik arzuları ve özlemleriyle karşılaştırıldığında evliliğine ilişkin algıları arasındaki farktan kaynaklanmaktadır (Campbell, Converse ve Rodgers, 1976). Örneğin, çiftlerin gerçekte eşlerin

ev işlerini ne kadar eşit paylaştığından çok, eşlerin ev işlerini eşit bir biçimde paylaşıldığına yönelik algıları onların evlilik doyum düzeyinin göstergesidir.

Evlilik doyumunu, evlilik yaşamı boyunca aynı kalmamasına rağmen, başarılı bir evliliğin ölçütü haline gelmiştir (Amato, 2014). Evlilik doyumunu genellikle evliliğin ilk yıllarında daha yüksektir ve zamanla azalmaktadır (Halford, Lizzio, Wilson ve Occhipinti, 2007). Araştırmacılar bu durumu bir eğrisele benzetmektedir (Robinson, 2017). Evliliğin başlangıcında çiftlerin evlilik doyumunu en yüksek seviyede, ilk çocuğun doğumundan sonra bu doyumda önemli ölçüde azalma görülmektedir. Daha sonra ana babalar ve çocuklar birbirine alışıp çocuklu aile düzeni oluşunca artmaya başlamaktadır. Çocukların evden ayrılmaya başlaması ile bu doyum azalır ana babalar hayatlarının ana babalık sonrası aşamasına hazırladıkça yavaş yavaş artmaktadır (Burr, 1970; Glenn, 1975). Dew ve Wilcox (2011)'un çalışması da bu eğrisel modeli destekler niteliktedir. Araştırmaya göre, birçok kadın ilk çocuklarının doğumundan sonra evlilik doyumlarında düşüş yaşamaktadır (Dew ve Wilcox, 2011). Yapılan başka bir çalışmada, yeni evli çiftlerin doyumlarının evlilikleri boyunca aynı kalacağını veya evlilikleri uzadıkça artacağını tahmin etmelerine rağmen, evlilikten dört yıl sonrasında kadar evlilik doyumlarında önemli bir düşüş olduğu belirlenmiştir (Lavner ve Bradbury, 2012).

Hawkins, Willoughby ve Doherty (2012) boşanmak için mahkemeye başvuran çiftlerin evlilik doyumunu azaltan etmeleri incelemişlerdir. Çalışmaya 886 kişi katılmıştır. Bunların% 55'i boşanma talebinin başlıca nedeni olarak "birbirlerinden kopmaya başlamak", ardından% 53'ü boşanmanın en önemli ikinci nedeni olarak "birlikte konuşamama" yı göstermişlerdir. Katılımcıların %22'si evlilikteki en düzeltilbilir şikayetleri alkol veya uyuşturucu sorunları, %13'ü fiziksel şiddetin olduğunu belirtmişlerdir.

Coontz (2007) ise romantik aşkın evlilik doyumunu azalttığını savunmaktadır. Romantik aşk yaşayan çiftler evlenince de cinsel açıdan hoş bir ilişki yaşamak ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasını isterler. Evlenmeye karar verirken bu faktörlere verilen önem, bu faktörlerin evlilik boyunca tutarsız olacağı ve bunun da bireylerin evliliği sürdürmeyeceğine olan kararlarını etkilemektedir. Eşler evliliklerini tutku, romantik aşk, kendini gerçekleştirme üzerine kurduklarında ve daha sonra ihtiyaçları ve beklentileri karşılanmadığında, bunların erken boşanmaya sebep olacağı belirtilebilir (Coontz, 2007). Öyleyse, bir evlilikteki doyumun, evlenmeye karar vermede büyük bir rol oynayabileceği anlaşılmaktadır.

Evlilik Doyumu Kuramları

Evlilik doyumunu kavramıyla ilgili kuramlar, evlilik ve evlilik danışmanlığına bir temel sağladıkları için önemlidir. Bu kuramlara ilişkin kısaca bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Rol Kuramı

Rol kuramı, insan davranışını ve bireylerin yakın ilişkiler içinde nasıl davrandıklarını ve tepki verdiklerini anlamak ve açıklamak için yararlıdır (Mangus, 1957). Evlilik doyumu, bireyin bir inancı olarak kabul edilir. Buna bağlı olarak, eşin evlilik kurumu içerisindeki davranışlarının uygunluğundan veya eş rolünden beklentilerinden elde edilebilir. Rol beklentileri, her birey tarafından bir durum veya ortam içinde uygun davranışlar olarak algıladıkları şey olarak kabul edilir (Hawkins ve Johnsen, 1969). Evlilik, bireylerin eşlerine yönelik rol beklentilerine, anlayışına ve davranışlarına göre algıladığı ve karşılık verdiği bir süreci içermektedir (Mangus, 1957).

Rol kuramı, ailelere odaklanır (Marriage and Family Encyclopedia, 2009). Rol kuramı şunları içermektedir: (a) insan davranışı sosyal eylemlere göre düzenlenmektedir. (b) roller, bir bireyin yaşamındaki önemli başkalarının beklentilerine yanıt olarak düzenlenmekte ve beklentiler birey tarafından uyarlanmaktadır. (c) roller, insan davranışına dayalı birkaç türden oluşur; örneğin, roller genel veya özel olabilmektedir. (d) içselleştirilmiş rol beklentileri, insanlar bir kültürel modelin değerlerini, tutumlarını ve inançlarını alırken bir bireyin sosyal benliğini geliştirmekte veya sosyal statü, içselleştirme ve asimilasyon yoluyla anlayışlarını geliştirmektedir (e) evlilik gibi sürekli sosyal durumlarda uyum sağlayıcı davranış ilgili taraflar arasındaki rol beklentilerinin uyumuna bağlıdır (Mangus, 1957).

Bowen'in Aile Sistemleri Kuramı

Murray Bowen'in aile sistemleri kuramı, aileleri ve diğer sosyal sistemleri daha fazla değerlendirmenin bir yolu olarak genel sistem kuramından doğmuştur (Morgaine, 2001). Aile üyeleri arasında gelişen duygusal bağ, onların nasıl düşündüklerini, hissettiklerini ve birbirlerinin ihtiyaç, beklenti ve sıkıntılarına nasıl tepki vereceğini etkilemektedir (Bowen Center, 2009). Bir aile, aile üyelerinin veya bir ailenin unsurlarının diğer aile üyeleriyle etkileşime girmesi ve birbirine bağlı davranması nedeniyle bir sistem olarak kabul edilmektedir (Morgaine, 2001). Aile sistemleri, toplumun çevre olarak gördüğü ve her bir aile üyesinin bu ortamda sistemin belirli bir unsuru olduğu karmaşık sistemler olarak düşünülebilir (Wedemeyer & Grotevant, 1982). Sistemi oluşturan herhangi bir unsorda meydana gelen gerilim sistemin diğer üyelerini etkilemektedir. Daha öz bir ifade ile, anne baba arasındaki çatışma çocukları, evlilik ilişkisini ve toplumu etkilemektedir.

Evlilik, hem bir bireyin kimliğini ve toplumdaki rolünü hem de diğer kişilerarası ilişkilerinde sağlamlaştırmaya yardımcı olmaktadır. Evlilik, bireye duygusal destek sağlayabilir (Wood, Goesling ve Avellar, 2007). Öte yandan, evlilik doyumsuzluğu, psikiyatrik bir bozukluğa sahip olma riskinin artmasıyla ilişkilendirilmiştir. Wood, Goesling ve Avellar (2007) evlilik doyumunun depresyon riskini azaltabileceğini belirlemişlerdir. Yüksek düzeyde doyum alınan bir evlilikte, her bir eşin duygusal

ihtiyaçları karşılanırken depresif belirtilerin azaldığı ve duygusal tatminin arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Whisman, 2007).

Ana Babalık ve Evlilik Doyumu

Ana babalık davranışları, doğrudan çocukların gelişim ve davranışına; dolaylı olarak da topluma katkıda bulunan önemli bir unsurdur (Maccoby ve Martin, 1993). Ana babalık davranışları, her ailenin kendi içindeki ilişkilerinden biri olarak düşünülebilir. Aile Sistemleri Kuramına göre, bir ailenin mimarlarının ana ve baba olduğu belirtilmektedir. Anne ve babanın ilişkileri, o ailenin tüm üyelerini ve üyelerin birbirlerine olan davranışını etkilemektedir (Satir, 1967).

Anne ve babanın karşılıklı mutlu ve doyum sağlayan ilişkisi anne ve babanın ruh sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. Bu da, anne ve babanın aile içerisindeki rollerini pekiştirerek diğer üyelere olan davranışını olumlu yönde etkilemektedir (Baydar, Akçınar ve İmer, 2017). Aile sistem kuramı, ailedeki bir üyenin davranışının diğer üyeleri etkilmesine “yayıma” olarak ele almaktadır (Cox ve Paley, 1997). Anne baba arasındaki olumlu ve olumsuz ilişki, direkt olarak çocuklara yansımaktadır (Erel ve Burman, 1995).

Evlilik doyumu ile ana babalık davranışları arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmalar, evliliklerinde problem olan ana babaların çocuklarına olumsuz davranışlar sergilediğini göstermektedir. Pauli-Pott ve Beckmann (2007), 4 aylık bebeğe sahip 64 aile çalışmıştır. Bebekler 30 aylık olana kadar annelerinden değerlendirmeler alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, annelerin eşleriyle olan düşük düzeyde evlilik doyumu, çocuklarına olan davranışlarını etkilemektedir. Bu anneler, çocuklarına sert ve otoriter davranma eğiliminde oldukları gözlenmiştir.

Papp, Cummings ve Schermerhorn'un (2004) yapmış oldukları araştırma ise çocukların yaşları ortalaması 11 olan 295 anne ve babaların evlilik doyumlarının çocuklarına olan davranışlarına etkisidir. Bir model sınaması olan bu çalışmada, anne ve babaların birbirleriyle olan ilişkileri çocuklarına olan davranışlarını belirlediği sonucuna ulaşılmıştır. Kanoy, Ulku-Steiner, Cox ve Burchinal (2003), ana babaların çocuklarına yönelik fiziksel ceza kullanımı ve evlilik içi çatışma arasındaki ilişkiler boylamsal olarak incelenmiştir. Ana babaların evliliklerindeki yüksek düzeydeki çatışma, çocuklarına yönelik fiziksel ceza kullanımını yordamaktadır.

Yurtiçi alanyazın incelendiğinde, evlilik doyumu ve ana babalık davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik çalışmaların sayıca az olduğu görülmüştür. Güroğlu'nun (2010) okulöncesi dönem çocukları olan annelerle yapmış olduğu çalışmada; annelerin eşleriyle olan ilişkisi arttıkça çocuklarına daha çok sıcak davrandıkları görülmüştür. Annelerin eşleriyle olan evlilik doyumları azaldıkça çocuklarına sert ve cezalandırıcı davrandıkları tespit edilmiştir.

Sonuç

Bu çalışmada öncelikle ana babalık davranışları hakkında bilgi sunulmuştur. Daha sonra, ana babalık davranışlarını etkilediği düşünülen evlilik doyumu kavramı hakkında bilgilere yer verilmiştir. Son olarak, ana babalık davranışları ile evlilik doyumunun birlikte incelendiği araştırmalara yer verilmiştir.

Sunulan kavramsal çerçeve, aile içi özelliklerin ana babalık davranışlarını etkilediğini belirlemektedir. Burada göz önüne alınması gereken etken, evlilik doyumu ve ana babalık davranışlarına yönelik yapılan alanyazın taraması doğrultusunda bir kavramsal çerçeve elde edilmiş olmasıdır. Daha öz bir ifade ile, burada ana babalık davranışları ve ana babalık davranışlarını etkilediği düşünülen evlilik doyumu ile ilgili kuramsal bilgiler ve daha önce yapılan ampirik çalışmalar sunulmuştur. Bu doğrultuda derleme bir çalışma olan bu yazı, çoğunlukla yurt dışı alan yazınına dayanmaktadır. Bu durum, Türkiye’de ana babalık davranışlarını belirleyen etkenler konusunda bilgi ve araştırma ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye’de ana babalık davranışlarını belirleyen etmenlerin incelenmesi Türkiye’deki durumu ortaya koyması açısından önemli olacaktır. Evrensel olduğu düşünülen özelliklerin Türkiye’deki ana babalık süreçlerine etkisi görülmüş olacaktır. Araştırmalardan elde edilecek sonuçların hem kuramsal hem de ampirik çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, elde edilen sonuçlar, ana baba ve çocuklarla çalışan alan uygulayıcılarına yararlı olacaktır. Böylelikle, toplumun temel taşı olan ailenin, olumlu davranışlar sergilemeleri desteklenecek, gelecek nesillerin sağlıklı büyüme ve gelişimi sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- Abidin, R. R. (1992). The determinants of parenting behavior. *Journal of Clinical Child Psychology*, 21, 407-412. doi: 10.1207/s15374424jccp2104_12
- Amato, P. R. (2014). Tradition, commitment, and individualism in American marriages. *Psychological Inquiry: An International Journal for the Advancement of Psychological Theory*, 25(1), 42-46. doi:10.1080/1047840X.2014.877812
- Amato, P.R. (2010). Research on divorce: Continuing trends and new developments. *Journal of Marriage and Family*, 72, 650-666. doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00723.x
- Areepattamannil, S. (2010). Parenting practices, parenting style, and children's school achievement. *Psychological Studies*, 55, 283-289. doi: 10.1007/s12646-010-0043-0
- Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75,43-88.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monographs*, 4(1), 1-103.

- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11, 56-95.
- Baumrind, D., Larzelere, R. E., & Owens, E. B. (2010). Effects of preschool parents' power assertive patterns and practices on adolescent development. *Parenting: Science and Practice*, 10, 157-201. doi: 10.1080/15295190903290790
- Baydar, N., Akçınar, B. ve İmer, N. (2017). Çevre, Sosyoekonomik Bağlam Ve Ana Babalık. M. Sayıl ve B. Yağmurlu (Editörler) *Ana babalık: Kuram ve Araştırma*. (81-127). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55, 83-96. doi: 10.1037/0033-2909.114.3.413
- Bowen Center, The. (2009). *Bowen theory*. Retrieved from <http://www.thebowencenter.org/pages/theory.html>
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D., & Beach, S. H. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage & Family*, 62(4), 964-980.
- Burr, W. R. (1970). Satisfaction and various aspects of marriage over the life cycle: A random
- Campbell, A., Converse, P. E., & Rodgers, W. L. (1976). Marriage and family life. In *The quality of American life: Evaluations and satisfactions* (pp. 7-45). New York: Russell Sage
- Coontz, S. (2007). The origins of modern divorce. *Family Process*, 46(1), 7-16. doi:10.1111/j.1545-5300.2006.00188.x
- Cox, M. J. & Paley, B. (1997). Families as systems. *Annual Review of Psychology*, 48(1), 243-267. doi: 10.1146/annurev.psych.48.1.243
- Darling, N. (1999). Parenting Style and its correlates. *ERIC Digest*, ED-PS-99-3. Retrieved from: <http://ceep.crc.uiuc.edu/eearchive/digests/1999/darlin99.pdf>
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Child Development*, 113, 487-496.
- Dew, J., & Wilcox, W. B. (2011). If momma ain't happy: Explaining declines in marital satisfaction among new mothers. *Journal of Marriage and Family*, 73, 1-12. doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00782.x
- Erel, O., & Burman, B. (1995). Interrelatedness of marital relations and parent-child relations: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 118(1), 108. doi: 10.1037/0033-2909.118.1.108
- Gadeyne, E., Ghesquiere, P., & Onghena, P. (2004). Longitudinal relations between parenting and child adjustment in young children. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33, 347-358. doi: 10.1207/s15374424jccp3302_16
- Glazer-Malbin, N. (1975). *Old family/new family: Interpersonal relationships*. New York, NY: Van Nostrand Reinhold Company.
- Glenn, N. D. (1975). Psychological well-being in the post-parental stage: Some evidence from
- Güroğlu, İ. (2010). *Can the Support Networks Help Mothers with High Levels of Depressive Symptoms?* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Koç Üniversitesi, İstanbul.

- Halford, W. K., Lizzio, A., Wilson, K. L., & Occhipinti, S. (2007). Does working at your marriage help? Couple relationship self-regulation and satisfaction in the first 4 years of marriage. *Journal of Family Psychology, 21*(2), 185-194. Doi 10.1037/0893-3200.21.2.185
- Hawkins, A. J., Willoughby, B. J., & Doherty, W. J. (2012). Reasons for divorce and openness to marital reconciliation. *Journal of Divorce & Remarriage, 53*(6), 453- 463. doi:10.1080/10502556.2012.682898
- Holden, K. C., & Smock, P. J. (1991). The economic costs of marital dissolution: Why do women bear a disproportionate cost? *Annual Review of sociology, 17*(1), 51-78.
- Huston, T. L., & Ashmore, R. D. (Eds.). (1986). *Women and men in personal relationships. In the social psychology of female-male relations*. Amsterdam, Netherlands: Elsevier Publishing Company
- Kanoy, K., Ulku-Steiner, B., Cox, M., & Burchinal, M. (2003). Marital relationship and individual psychological characteristics that predict physical punishment of children. *Journal of Family Psychology, 17*(1), 20–28. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.17.1.20>
- Kiecolt-Glaser, J. K., Loving, T. J., Stowell, J. R., Malarkey, W. B., Lemeshow, S., Dickinson, S. L., & Glaser, R. (2005). Hostile marital interactions, proinflammatory cytokine production, and wound healing. *Archives of General Psychiatry, 62*(12), 1377-1384.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L., & Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development, 62*, 1049-1065. doi: 10.1111/j.1467-8624.1991.tb01588.x
- Laub, J. H., Nagin, D. S., & Sampson, R. J. (1998). Trajectories of change in criminal offending: Good marriages and the desistance process. *American Sociological Review, 63*(2), 225-238.
- Lavner, J. A., & Bradbury, T. N. (2012). Why do even satisfied newlyweds eventually go on to divorce?. *Journal of Family Psychology, 26*(1), 1-10. doi:10.1037/a0025966
- Maccoby, E., & Martin, J. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In E.M. Hetherington (Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (pp. 1-101). New York: Wiley.
- Mangus, M. R. (1957). Role theory and marriage counseling. *Social Forces, 35*(3), 200-209.
- McWayne, C. M., Owsianik, M., Green, L. E., & Fantuzzo, J. W. (2008). Parenting behaviors and preschool children's social and emotional skills: A question of the consequential validity of traditional parenting constructs for low-income African Americans. *Early Childhood Research Quarterly, 23*, 173-192. doi: 10.1016/j.ecresq.2008.01.001
- middle-class sample. *Journal of Marriage and the Family, 32*, 29-37.
- Morgaine, C. (2001). Family systems theory. University lecture. Retrieved from <http://web.pdx.edu/~cbcm/CFS410U/FamilySystemsTheory.pdf>
- national surveys. *Journal of Marriage and the Family, 37*, 105-110.
- Papp, L. M., Mark Cummings, E., & Schermerhorn, A. C. (2004). Pathways among marital distress, parental symptomatology, and child adjustment. *Journal of Marriage and Family, 66*(2), 368-384. doi:10.1111/j.1741-3737.2004.00026.x

- Pauli-Pott, U., & Beckmann, D. (2007). On the association of interparental conflict with developing behavioral inhibition and behavior problems in early childhood. *Journal of Family Psychology, 21*(3), 529–532. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.21.3.529>
- Paulussen-Hoogbeem, M. C., Stams, G. J. J., Hermanns, J. M. A., Peetsma, T. T. D., & van den Wittenboer, G. L. H. (2008). Parenting style as a mediator between children's negative emotionality and problematic behavior in early childhood. *The Journal of Genetic Psychology, 169*, 209-226. doi: 10.3200/GNTP.169.3.09-226
- Peleg, O. (2008). The relation between differentiation of self and marital satisfaction: What can be learned from married people over the course of life? *The American Journal of Family Therapy, 36*, 388-401. Doi: 10.1080/01926180701804634
- Robinson, C. D. B. (2017). *Differences in Marital Satisfaction and Marital Commitment Based on Theological Adherence to and Practice of Biblically Based Principles According to Ephesians 5: 21-33* (Doctoral dissertation, Alliant International University).
- Satir, V. (1967). *Conjoint family therapy*. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books.
- Schaefer, E.S. & Bell, R.Q. (1958). Development of a parental attitude research instrument. *Child Development, 29*(3), 339-361.
- Shaffer, D. R., Kipp, K., Wood, E., & Willoughby, T. (2010). *Developmental psychology: Childhood and adolescence* (3rd ed). Toronto, ON: Nelson.
- Spanier, G.B., & Lewis, R.A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family, 42*(4), 825-839. doi:10.2307/351827
- Stack, S., & Eshleman, J. R. (1998). Marital status and happiness: A 17-nation study. *Journal of Marriage and the Family, 60*(2), 527-536.
- Steinberg, L., Lamborn, S. D., Darling, N., Mounts, N. S., & Dornbusch, S. M. (1994). Overtime changes in adjustment and competence among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development, 65*, 754-770. doi: 10.1111/j.1467-8624.1994.tb00781.x
- Walsh, R.P. (1968). Parental rejecting attitudes and control in children. *Journal of Clinical Psychology, 24*(2), 185-186.
- Wedemeyer, N. V., & Grotevant, H. D. (1982). Mapping the family system: A technique for teaching family systems theory concepts. *Family Relations, 31*, 185-193.
- Whisman, M. A. (2007). Marital distress and DSM-IV psychiatric disorders in a population-based national survey. *Journal of Abnormal Psychology, 116*(3), 638- 643. Doi: 10.1037/0021-843X.116.3.638
- Williams, L. R., Degnan, K. A., Perez-Edgar, K. E., Henderson, H. A., Rubin, K. H., Pine, D. S., ... Fox, N. A. (2009). Impact of behavioral inhibition and parenting style on internalizing and externalizing problems from early childhood through adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology, 37*, 1063-1075. doi: 10.1007/s10802-009-9331 3
- Wood, R. G., Goesling, B., & Avellar, S. (2007). The effects of marriage on health: Synthesis of current research evidence. Contract #233-02-0086. Washington, DC: ASPE, HHS. Retrieved from the U.S. Department of Health and Human Services